

Nr 19.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536).

Genom en den 8 februari 1952 dagtecknad proposition, nr 46, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536).

Härigenom förordnas, att 51 § civilförsvarslagen den 15 juli 1944¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i samma lag skall införas en ny paragraf, betecknad 45 a §, av nedan intagna lydelse.

45 a §.

Det åligger kommun att å trafikled eller annan allmän plats, där kommunen ombesörjer eller låter ombesörja gatu- eller vägbelysning, vidtaga erforderliga anordningar för den vägledande belysning, som enligt gällande organisationsplan skall finnas där under mörkläggning för upprätthållande av den allmänna samfärdseln.

51 §.

Ingår municipalsamhälle — — — bestämmelser gälla:

1. Vad som stadgas i 45 § 1 mom. a) samt g) och h) jämte därtill anslutande bestämmelser i 45 § 2 mom. ävensom i 45 a § skall äga motsvarande tillämpning å municipalsamhället.
2. Municipalsamhället äger — — — 50 §.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I skrivelse den 5 mars 1951 har *civilförsvarsstyrelsen* tagit upp frågan om ansvaret för anordnande av vägledande belysning under mörkläggning. Enligt styrelsens mening åvilar skyldigheten att anordna sådan belysning f. n. staten. Av praktiska skäl förordar styrelsen att skyldigheten genom föreskrift i civilförsvarslagen överflyttas på kommunerna, som dock borde få statsbidrag med två tredjedelar av kostnadens belopp.

¹ Senaste lydelse av 51 §, se SFS 1948:432.

Yttranden över civilförsvarsstyrelsens skrivelse ha efter remiss avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus och Örebro län samt styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund. Civilförsvarsstyrelsens förslag har härvid tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser utom överståthållarämbetet och styrelsen för Svenska stadsförbundet. Ämbetet, som anser att kommun redan nu har skyldighet att anordna vägledande belysning, hemställer att skrivelsen ej måtte föranleda någon åtgärd. Stadsförbundets styrelse hävdar att staten bör svara för samtliga ifrågavarande kostnader.

Föredragande departementschefen har i propositionen anfört bland annat följande:

»Någon i lag fastslagen skyldighet för kommun att under normala förhållanden anordna gatu- och vägbelysning finnes icke. Överståthållarämbetet hävdar, att det likväl torde åligga kommun att svara för att gator, vägar och andra allmänna platser under mörker hållas tillfredsställande upplysta för trafikens underlättande. En granskning av rättspraxis på området synes giva visst belägg härför. En sedvanerättslig skyldighet i detta hänseende kan möjligen anses föreligga åtminstone för städer och köpingar såvitt angår tätbebyggda delar av kommunerna. Denna skyldighet torde icke sammanhånga med gatu- och väghållningen i och för sig. Hur det än förhåller sig med kommunernas åligganden i fråga om gatu- och vägbelysningen ombesörja i varje fall städer och köpingar faktiskt erforderlig sådan belysning.

Läget i fråga om kommunernas skyldigheter på denna punkt är emellertid så oklart, att det är tveksamt om åtgärder kunna framtvingas vid bristande fullgörande från kommunernas sida. I varje fall får detta anses gälla i fråga om åliggandet för kommunerna att ombesörja vägledande belysning under mörkläggning. Förut har antytts att civilförsvarslagen icke innehåller några bestämmelser, som medge åläggande för kommun att vidtaga åtgärder i sistnämnda hänseende. Sedan mörkläggning anbefallts, kan visserligen den som åsidosätter mörkläggningsbestämmelserna straffas. Härigenom kan man även ingripa mot försummelse i fråga om den vägledande belysningen på gator och vägar från den kommuns sida, som ombesörjer belysningen där. Men detta är icke tillfyllest. För att trafiken från början skall kunna fungera under mörkläggning utan att denna brister i effektivitet fordras, att anordningar för vägledande belysning anskaffats i förväg och finnas färdiga att tagas i bruk omedelbart då mörkläggning anbefalles. Enligt min mening är därför en uttrycklig bestämmelse i lag om skyldighet att i fredstid vidtaga anordningar för vägledande belysning nödvändig.

I enlighet med vad förut sagts om sambandet mellan denna särskilda belysning och den vanliga belysningen på gator och vägar torde en sådan

lagstiftning lämpligen böra anknyta till det tidigare nämnda förhållandet att denna belysning i största utsträckning faktiskt anordnats av kommunerna. Det synes mig rimligt att en kommun, som — givetvis till invånarnas bästa — svarar för gatu- och vägbelysning i normala tider, icke så snart mörkläggning anbefallts får undandraga sig detta. Kommunens medlemmar ha då liksom eljest intresse av att belysning finnes, men de få självfallet finna sig i att den inskränkes vid mörkläggning för att icke civilförsvaret skall äventyras. Anser sålunda en kommun att gatu- och vägbelysning normalt är påkallad och kommunen därför föranstaltar därom, får kommunen se till att belysningen avpassas efter behovet och de särskilda omständigheterna. Vid mörkläggning innebär detta dämpning och avskärmning eller eventuellt speciella belysningsanordningar, t. ex. blå lampor. Jag finner ej skäl till att statsbidrag skall utgå härför lika litet som sådant bidrag utgår till kostnaderna för gatu- och vägbelysning i allmänhet.

Beträffande den närmare utformningen av en bestämmelse i lag om skyldighet för kommunerna att vidtaga anordningar för vägledande belysning, så följer av det anförda till en början att bestämmelsen bör anknyta till de faktiska förhållandena. Det synes också naturligt att, då en sådan skyldighet bygger på kommunernas befattning med den normala gatu- och vägbelysningen, en kommun icke skall vara skyldig vidtaga anordningar för vägledande belysning annat än å trafikled och annan allmän plats, där kommunen åtagit sig att svara för sedvanlig belysning och faktiskt gör detta. Det synes vidare böra förutsättas att den vägledande belysning, varom fråga är, avses skola åtminstone i någon mån tjäna den allmänna samfärdseln. Detta torde också i allmänhet vara fallet. Om civilförsvarsmyndighet likväl skulle anse vägledande belysning nödvändig på annan plats eller för annat ändamål, måste det anses vara fråga om en speciell civilförsvarsåtgärd. Skyldighet att svara därför regleras redan nu i civilförsvarslagen på det sätt att skyldigheten åvilar staten om ej annat framgår av lagen. Såvitt det är fråga om belysning för att markera allmänt skyddsrum får kommunen anses vara pliktig vidtaga erforderliga åtgärder, dock med rätt till statsbidrag såsom för skyddsrumskostnader i allmänhet.

Det anförda har tagit sikte på kommun. Detsamma bör gälla även municipalsamhälle som anordnar sedvanlig gatu- och vägbelysning.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 26 februari 1952.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Nils Elowsson, Wahlund, Sunne, Wistrand, Uhlén och Nils Theodor Larsson;

från andra kammaren: fru Nordgren, herr Ryberg, fru Johansson i Norrköping, herr Hagård, fröken Höjer, herrar Lundberg och Jönsson i Lund samt fru Sjöstrand.
